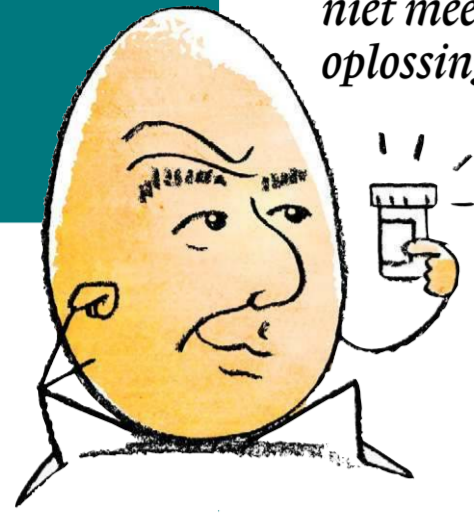

Met wetten, geld en militair geweld kun je problemen niet meer oplossen. Hoe dan? Denk dwars. Drie oplossingen van ontwerper Joep van Lieshout.

En dit zijn ideeën van dwarsdenkende lezers

Na de oproep van vorige week om mee te denken met Joep van Lieshout kwamen deze inzendingen binnen via www.eggofcolumbus.net

Rita Bakker: 'Kinderen die langer dan een half jaar borstvoeding hebben gekregen zijn levenslang minder vaak ziek en maken dus minder zorgkosten dan kinderen die kunstvoeding hebben gekregen. Voer campagne om ouders hiervan bewust te maken en maak het voor moeders gemakkelijker om langdurig borstvoeding te geven.

En: door een ongezonde leefstijl (roken, misbruik van alcohol, overgewicht, drugs, pillen, enz.) neem je gezondheidsrisico's. Zet dit om in net zo'n hoog extra verplicht eigen risico in de zorgverzekering.'

Piet: 'Alle levende soorten, mensen, dieren en planten, proberen hun leven zolang mogelijk in stand te houden. Er is in honderdduizenden jaren veel bereikt op dit gebied. Intussen is, door de alsmaar stijgende kosten, deze ontwikkeling voor de menselijke soort te duur geworden.

Moeten we bejaarden tot elke prijs zolang mogelijk in leven houden? Zelf ben ik geboren in 1931, dus ik denk hierover veel na. We moeten aan het leven paal en perk stellen. Mag dat? Moet dat?

Moeten mensen die hulp nodig hebben bij wassen en aankleden, en van een schone luier moeten worden voorzien en bovendien op een verlossend einde zitten te wachten, tegen hoge kosten in leven worden gehouden? Als we de voormalige bejaardenhuizen nu eens inrichten als sterfhuizen waar mensen van tachtig jaar of ouder na maximaal drie dagen op een humane manier hun leven kunnen beëindigen?

Een andere kostenbesparende oplossing is een mobiele euthanasiewagen. Zo'n trailer is dan verdeeld in drie compartimenten. Aan de achterzijde is de ingang naar een gezellig ingericht compartiment waar de bejaarde van drie tot vijf dierbaren afscheid kan nemen. Daarna gaat hij of zij naar een gasdichte ruimte waar hij/zij op een soort transportband gaat liggen. De afgesloten ruimte kan dan gevuld worden met heliumgas. Zie *Uitweg* door Boudevin Chabot, hoofdstuk 8, pagina 179.

Nadat door sensoren het overlijden is geconstateerd, kan het weefsel middels de transportband naar een derde compartiment worden gebracht waarin een crematieoven is opgesteld. Indien gewenst kan aan de zijkant de urn uitgenomen worden. Er komt op deze manier veel geld en deskundigheid vrij om de jongere zieken maximaal te helpen.'

MATTIJS WINTER

Beeldend kunstenaar Joep van Lieshout kreeg bekendheid door zijn *AVL-Ville*, een autarkische vrijstaat in Rotterdam, met een eigen grondwet, een zelfvoorzienende economie, landbouw en zelfs een wapenwerkplaats.

Utopie en dystopie liggen bij Van Lieshout nooit ver van elkaar. „Kunst stelt slechts vragen aan de orde, het is *food for thought*, meer niet.“ In zijn project *SlaveCity* krijgen hardwerken de slaven organisch voedsel en is de volledige installatie CO₂-neutraal. Doelstelling: zoveel mogelijk geld verdienen. Met dat geld kan veel goeds worden gedaan: sponsoring van wetenschappelijk onderzoek, of cultuur en kunst. *SlaveCity* is volledig zelfvoorzienend en bijna helemaal 'cradle to cradle'. De slaven worden gebruikt als machines en gaan ongeveer drie jaar mee, daarna wordt een deel van hen hergebruikt voor orgaantransplantatie.

Van Lieshout houdt in zijn artistieke uitingen mensen graag een spiegel voor. Dus maak je borst maar nat, want deze week vroegen we hem naar zijn oplossingen voor een aantal maatschappelijke kwesties en één die zich pas in de toekomst afspeelt.

1 Euthanasiedeel met de Belastingdienst

De kosten van de zorg stijgen en de overheid kan dit moeilijk in toom houden. Verzekeraars hebben meer macht gekregen in een poging om namens de patiënt in onderhandeling met zorgverleners de kosten te drukken. Of de stijging nu te wijten is aan de vergrijzing of aan technologische innovatie, feit blijft dat oudere boven de 65 jaar de meeste zorg nodig hebben. Het is dan ook de moeite waard om te kijken hoe we de zorgkosten bij ouderen kunnen verlagen.

Van Lieshout heeft hiervoor een uitsonderlijke oplossing. Hij ziet veel in een overeenkomst met de Belastingdienst. „Kijk, boven een bepaalde leeftijd word je steeds duurder voor de samenleving. Om toch

Doe mee, denk mee

Grote problemen, andere oplossingen – doe mee via de site www.eggofcolumbus.net

Volgende week: Rob Wagemans, architect interieurdesign en zijn creatieve oplossingen voor het verbeteren van de zorg.

Staat jouw oplossing volgende week naast die van Rob Wagemans?

ILLUSTRATIE ROEL VENDERBOSCH

Aanbid de aarde en haar grondstoffen

kosten te besparen, zou de overheid bijvoorbeeld mensen die 65 jaar oud worden een eenmalige deal kunnen voorleggen. De deal luidt dat je vanaf dat jaar profiteert van allerlei belastingvoordelen. Je wordt vrijgesteld van belastingen en mag belastingvrij schenken aan je kinderen. Je hebt direct meer geld te besteden, en je kunt doen wat je wilt op je oude dag. Er wordt echter één tegenprestatie gevraagd: je belooft op je 75ste uit het leven te stappen, op de meest plezierige manier."

Serieus? Van Lieshout: „Ja, ik vind dit ethisch totaal in orde. Als je dit niet ziet zitten, hoef je zo'n overeenkomst natuurlijk niet te tekenen. Dat is geheel aan jou. De deal zal uiteindelijk de samenleving kosten besparen en jij krijgt daarvoor in de plaats de financiële middelen om van je laatste jaren te genieten."

2 Medicamenten tegen de toekomstige leegte

Drones vliegen boven Afghanistan, de TU Delft ontwikkelt een zorgrobot Eva, de robotstofzuiger is onze huishoudens binnengetroten en Google ontwikkelt auto's die zichzelf besturen.

Langzaam maar zeker wordt de robot onderdeel van ons dagelijks leven. De Europese Commissie ziet er

DE HOND IS OVERLEDEN: EET HEM OP EN MAAK VAN DE RESTANTEN EEN JAS

heil in en investeert flink in 'robotica'. Een gerobotiseerde samenleving laat waarschijnlijk niet lang meer op zich wachten. Het zal uiteindelijk resulteren in meer vrije tijd voor ons zelf, maar wat gaan we in hemelsnaam doen met al die vrije tijd?

Van Lieshout: „Robots en computers gaan uiteindelijk al het werk uit onze handen nemen. Er breekt een tijdperk aan waarin we ons niet meer hoeven in te spannen om in leven te blijven. Dat zal een enorme verandering zijn. Er is geen noodzaak meer je druk te maken over je bestaan. Je eerste levensbehoeften zullen automatisch worden vervuld. Wat voor ons overblijft, is zeeën van vrije tijd. We hebben als het ware permanent vakantievakantie. Niet iedereen zal even goed weten hoe daarmee om te gaan."

En dus? „De oplossing is het gebruik van goede medicamenten: roesachtige stoffen, vele malen geavanceerder dan we nu kennen; een pil voor smaak, een pil voor geluk en stimulerende middelen in het water. Tegen die tijd kan elke emotie en lichamelijke sensatie kunstmatig worden opgeroepen met medicijnen. Een leven lang genieten van de meest ongeloflijke gevoelens, zonder schadelijke bijwerkingen. Langdurige sensatie is een verbodige luxe."

Wat hij zelf zal zijn in zo'n samen-

leving? „Eh, kunstenaar denk ik."

3 Natuurgelooft tegen het consumptisme

Is onze consumptie maatschappij een zegen of een vloek? Het is maar hoe je het bekijkt. Verregaande specialisaties en innovaties zorgden voor een ongekende welvaart. Auto's, computers, smartphones – ze zijn bereikbaar voor iedereen en ongekend geavanceerd. Tegelijkertijd is er een wegwerpmatras ontstaat: producten worden net zo gemakkelijk weggegooid als aangeschaft. Wat rest is een enorme vuilnisbelt en vervuiling. Wat kunnen we hier tegen doen?

Van Lieshout: „Onze relatie met materie is volledig verstoord. Je koopt tegenwoordig een schemerlamp voor de prijs van een stekker. We weten niet meer hoe een lamp wordt gemaakt. Of waar die vandaan komt. Voedsel is ook zoets. Het verschijnt gewoon in de supermarkt. Wie slacht er nog z'n eigen varken?"

Zijn remedie: maak de dingen zelf, met wat voorhanden is uit de natuur in je omgeving. Maak meubels van de boom die je overgrootvader ooit heeft geplant.

„De hond is overleden: eet hem op en maak van de restanten een jas. Kijk naar de Amish, de geloofsgemeenschap in de Verenigde Staten.

Zij hebben elektriciteit afgezworen en maken alles wat ze nodig hebben zelf. Een huis bouwen, dat doen ze met z'n allen. De gehele gemeenschap is erbij betrokken. Iedereen in de straat heeft iets met het huis van de burens. Ze hebben het zelf gebouwd. Als je een product zelf aandacht schenkt en eraan werkt, krijgt het een hart en een ziel."

Van Lieshouts project *New Tribal Labyrinth* gaat over het opnieuw inrichten van de maatschappij, en voorziet in een samenleving van stammen waarin mensen zichzelf weer kunnen redden. „We beheersen geen echte ambachten meer. We zijn het verleerd, zoals ijzergieten, walsen en pletten. Daarom hebben we op onze werkplaats een hoogoven gebouwd met stoomhamers en grote, industriële machines. We gaan onder meer gietijzeren pannen maken, die wel duizend jaar mee kunnen. Als je een week op zo'n pan hebt gewoond, ga je die koesteren voor de rest van je leven, in tegenstelling tot die goedkope flutpan die maar twee jaar meegaat. We weten niet meer waar alles vandaan komt en waar het naartoe gaat. Alleen al dat besef zal onze relatie met producten weer herstellen. Wat wij nodig hebben is een nieuw natuurgelooft. Een gelooft waarbij we de aarde en al haar grondstoffen vereren."

Zoek oplossingen, denk anders

Ons denken verschuift langzaam: van rationeel, analytisch naar 'conceptueel': door andere delen van onze hersenen te activeren, kunnen we creatievere oplossingen aandragen voor de ingewikkelde problemen.

Conceptdenken betekent: niet via de gebaande paden denken.

Monique Juffermans van conceptbureau Dutchlabel heeft een aantal Nederlandse conceptdenkers verzameld rondom het forum 'Het ei van Columbus'. Samen met de deelnemers, onder wie de lezer van *nrc.next*, gaat ze wereldproblemen te lijf. Werk in uitvoering: zoek mee naar de eieren van Columbus en leer denken op andere manieren.

Floor Rusman
Wat heeft dit met de EU te maken?

Aan de lantaarnpalen hangen nog vlaggetjes en hier en daar slingert een enzame opblaaskroon, maar nu moeten we onze blik weer naar buiten richten. Over een paar weken zijn de Europese verkiezingen. Waarschijnlijk weten weinigen al op wie ze gaan stemmen. Dat baseer ik op een steekproef onder vrienden en kennissen die allen een ongeïnteresseerd dan wel wanhopig 'geen idee' lieten horen op mijn vraag. Ikzelf heb ook geen idee, en daarom valde ik het vorige week glanceerde Kieskompas in. Helaas was dit stemhulpje weinig behulpzaam. Sterker nog, de stellingen brachten me zozeer in verwarring dat ik na het Kieskompas nog minder houvast had dan ervoor.

Waar de andere stemhulp, de Stemwijzer, zich beperkt tot stellingen over de EU, bestaat het Kieskompas uit dertig vragen waarvan een aanzienlijk deel ofwel niets met Europese politiek te maken heeft, ofwel voor zo veel interpretaties vatbaar is dat je gedwongen bent op 'neutraal' te klikken.

Een van de eerste stellingen luidt: 'Inkomsten moeten worden herverdeeld van rijke naar arme EU-regio's.' Op deze stelling is wel wat aan te merken (worden inkomsten van de EU, van staten of van individuen bedoeld, kun je je bijvoorbeeld afvragen) maar in elk geval gaat ze over Europa. Maar later komt deze: 'Rijkdom moet worden herverdeeld van de rijkste mensen naar de armste.' Hé, is dit nou gewoon dezelfde stelling? Of gaat deze over herverdeling op landelijk niveau? In dat geval: wat doet ze in het Kieskompas?

Nog zo'n lastige stelling: 'Homostellen moeten dezelfde adoptierechten hebben als heteroseksuele paren.' Ik neem aan dat het hier gaat over homostellen in de hele EU – anders zou het een zinloze stelling zijn. Stel nu dat je het hiermee eens bent als het om Nederland gaat, maar dat je tegelijk vindt dat landen de vrijheid moeten hebben hierover zelf te beslissen. Wat moet je dan antwoorden?

En deze is nog moeilijker: 'Multiculturalisme is goed voor Nederland.' Hoe kun je hier in godsnaam met ja of nee op antwoorden? Wat is multiculturalisme precies? Hoe moet je meten of zoiets goed is voor Nederland? En stel dat je hier wel een duidelijk standpunt over hebt: wat heeft het met de EU te maken?

Zo gaat het maar door. Er zijn stellingen over ontslagrecht, gevangenis- versus taakstraffen, softdrugsbeleid, inkomstenbelasting, marktwerking in de zorg, overheidsgrijpen in de economie en versoepeling van het ontslagrecht. Allemaal zaken die op nationaal niveau geregeld worden.

Waarschijnlijk wil het Kieskompas – anders dan de Stemwijzer, die concrete stellingen voorlegt – de kiezer aan de hand van ideologische vragen indelen in links of rechts, om zo de plaats in het politieke spectrum te kunnen bepalen. Maar als die ideologische vragen niet ter zake doen in Europa, heb je niets aan het stemaadvies.

ik@nrc.nl

Van: **Nick Simoncelli**

Onderwerp: **Compliment**

Zwetend sta ik, besmeurd met cement, troffel in de hand, mijn natuurstenen muurtje te metselen als er een Belgisch echtbaar langskomt en mij de weg naar zee vraagt. Na ze de weg gewezen te hebben, zegt de man: „Awel meneer, da's een schoon muurke.“ Als ik trots instemmend knik, vervolgt hij: „Zijt gij het aan het opbouwen, of aan het afbreken?"